

Riina Hero

LAUSUNTO

3.5.2012

Oikeusministeriölle

Lausuntopyyntö 11.4.2012, OM 17/41/2011

PIKALUOTTOLAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMINEN

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa pikaluotto 2011 -työryhmän mietinnöstä. Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevaa 7 lukua, eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annettua lakia sekä korkolain säännöstä lain tahdonvaltaisuudesta. Mietinnössä esitettyjen ehdotusten pääasiallisena tavoitteena on vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia. Ensisijaisena keinona tavoitteen saavuttamiseksi esitetään rajoituksia luotonantajan oikeuteen periä kuluttajalta korkoa ja muita kustannuksia niin luottoaikana kuin mahdollisissa maksuviivästystilanteissa.

Keskuskauppakamari lausuu asiasta kunnioittaen seuraavaa:

Yleistä

Mietinnössä on esitetty yhtenä syynä pikaluotoista aiheutuvien velkaongelmien pahenemiseen, että osa alan yrityksistä ei noudata luotonannossaan lain säännöksiä. Työryhmän mukaan kyseisiä ongelmia ei ole saatu valvonnallisin keinoin merkittävästi poistettua, minkä arvioidaan johtuvan osittain valvontaviranomaisen puutteellisista resursseista. Vaikka työryhmä on todennut, että edes valvontaviranomaisen resurssien tuntuva lisääminen ei yksinomaan riitä pikaluottoihin liittyvien velkaongelmien ratkaisemiseksi, Keskuskauppakamari esittää, että valvontaviranomaiselle tulisi turvata riittävät resurssit. Keskuskauppakamari vastustaa kehitystä, jossa valvontaviranomaisten resurssien vähäisyyttä korvataan sääntelyä tiukentamalla.

Keskuskauppakamari toteaa myös, että koska ehdotettu sääntelyuudistus olisi omiaan vaikuttamaan erittäin suuresti alan toimijoihin, tulisi sääntelyn vaikutusten arviointiin kiinnittää erityisen paljon huomiota. Työryhmän mietinnössä on esitetty pikalainojen negatiivisia vaikutuksia, mutta pikaluottojen runsaan kysynnän vuoksi on oletettavaa, että pikaluotoilla on kuluttajien näkökulmasta myös myönteisiä puolia. Keskuskauppakamarin mukaan asian jatkovalmistelussa tulisikin pyrkiä selvittämään asiaa huolellisesti, objektiivisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Luottojen hintasääntely

Mietinnössä esitetään asetettavaksi korkokatto eli enimmäiskorko, jota luotonantaja voisi kuluttajalta luotosta periä. Korkokatto koskisi muita alle 1000 euron luottoja kuin hyödykesidonnaisia luottoja. Mietinnön mukaan muutoksella pyritään siihen, että kuluttaja saisi pientä rahaluottoa nykyistä kohtuullisemmin ehdoin. Uudistuksen oletetaan myös merkittävästi vähentävän nykyisenkaltaisten pikaluottojen tarjontaa.

Keskuskauppakamari pitää myönteisenä sitä, että hyödykesidonnaiset luotot on mietinnössä jätetty korkokattosääntelyn ulkopuolelle. Keskuskauppakamari esittää kuitenkin huolensa siitä, onko asiassa arvioitu sitä, että saattaako korkokaton sitominen 1000 euron luoton määrään rajoittaa pienempien luottojen tarjontaa ja rohkaista kuluttajia ottamaan yli 1000 euron luottoja, mikä tuskin on ratkaisu kuluttajien velkaantumisongelmaan.

Työryhmä ei päätenyt pikaluottojen tarjontaoikeuden rajoittamiseen nimenomaisella kiellolla. Mietinnössä on esitetty, että kiello voisi osoittautua käytännössä tehottomaksi, koska oletettavasti pikaluottoyritykset kehittäisivät tuotevalikoimiansa siten, että kiellot vaikuttaisivat mahdollisimman vähän niiden toimintaan. Työryhmän mukaan kiello saattaisi johtaa myös siihen, että jotkut kuluttajat hakisivat luottoa ns. pimeiltä luottomarkkinoilta. Tässä yhteydessä on Keskuskauppakamarin mukaan syytä arvioida, voiko nyt ehdotettu korkokattomalli osoittautua käytännössä vastaavalla tavalla haasteelliseksi. On nimittäin oletettavaa, että kuluttajien lainantarve ei pienten luottojen osalta katoa – onko siis kuluttajan etu, että pikaluottojen tarjoajat ja tarjonta vähenevät? Mitkä ovat jatkossa kuluttajalle tarjolla olevat luotonsaantimahdollisuudet tarpeen kohdistuessa pieneen ja lyhytaikaiseen luottoon?

Työryhmän mukaan kuluttajilla olisi vastaisuudessaakin mahdollisuus saada pientä, lyhytaikaista luottoa esimerkiksi luottokorttien, luotollisten tilien sekä etämyynnissä tarjottavien erä- ja laskumaksamisen sekä panttilainauslaitosten tarjoamien luottojen muodossa. Koska nykyäänkin kyseiset luottotuotteet ovat tarjolla, herää kysymys siitä, kokevatko kuluttajat pikaluottojen kokonaisvaltaisen hinta-laatu -suhteen näitä muita tuotteita paremmaksi. Tällöin tuskin on yksinomaan kuluttajan etu, että pieneen ja lyhytaikaiseen luottotarpeeseen vastaavien luottotuotteiden tarjonta ja kilpailu vähenevät.

Mietinnössä esitetään myös, että niiden kuluttajien, joihin kohdistuu huomattavan suuri luottoriski, osalta ehdotettu sääntely voisi johtaa siihen, että heillä ei olisi enää mahdollisuutta saada pikaluottoja. Tähän ongelmaan on esitetty vastauksena sosiaalisen luototuksen saannin edistäminen. Keskuskauppakamari haluaa huomauttaa, että sosiaalinen luototus ei kuitenkaan ainakaan tällä hetkellä pystyne vastaamaan kyseiseen haasteeseen.

Työryhmä esittää mietinnössään hintasääntelyn toteuttamiseksi kaksi eri vaihtoehtoa, joista se ehdottaa toteutettavaksi mallin, jossa luoton todellinen vuosikorko ei saisi ylittää tiettyä rajaa, joka olisi korkolaissa tarkoitettu viitekorko lisätynä [35–49] prosenttiyksiköllä. Keskuskauppakamari esittää, että arvioitaisiin vielä mietinnössä esitettyä perusteellisemmin sitä, onko pikalainojen kuluja syytä arvioida vuotuisen koron tai todellisen vuosikoron käsitteiden perusteella. Mikä olisi kuluttajan kannalta paras malli toteuttaa lainahinnoittelun läpinäkyvyys?

Mietinnössä on myös mainittu, että mikäli hintasääntely toteutettaisiin työryhmän esittämän mallin mukaisesti, työryhmä ei pitäisi tarpeellisenä rajoittaa pikaluottojen tarjontaoikeutta nimenomaisella kiellolla, koska kyseisen mallin arvioidaan ilman kieltoakin vähentävän merkittävästi nykyisenkaltaisten pikaluottojen tarjontaa; erityisesti rahamäärältään pienimpien ja lyhytaikaisimpien luottojen osalta. Mietinnössä on lausuttu, että hintasääntelyllä ei estettäisi luotonantajan luottotoimintaa sinänsä, vaan asetettaisiin toiminnalle tietyt reunaehdot. Koska käytännössä sääntely voi olla omiaan vähentämään erittäin merkittävästi nykyisenkaltaisten pikaluottojen tarjontaa – mahdollisesti jopa lopettamaan kokonaan, jolloin sääntely käytännössä vastaisi lähes toiminnan tosiasiallista kieltoa – tulisi perusteluissa Keskuskauppakamarin mukaan selkeästi käydä ilmi se, onko tarkoitus pyrkiä lopettamaan nykyisenkaltainen pikaluottotoiminta kokonaisuudessaan. Mikäli näin on tarkoitus menetellä, tulisi asia tehdä tiedostaen ja esittää asia selkeästi perusteluineen.

Siirtymäsäännökset

Mietinnön mukaan lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua niiden vahvistamisesta, lukuun ottamatta lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ehdotetun korkokattosäännöksen vahvistamisen ja voimaantulon väliin ehdotetaan jätettäväksi jonkin verran kolmea kuukautta pitempi aika. Oikeusministeriön asetukseen ehdotettavien muutosten on tarkoitettu tulevan mahdollisimman pian voimaan.

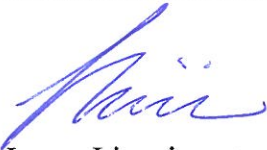
Keskuskauppakamari esittää, että asiassa tulisi olla pidemmät siirtymäajat, jotta alan toimijat ehtivät sopeutua kannaltaan mahdollisesti hyvinkin radikaaleihin muutoksiin. Korkokattosäännöksen osalta siirtymäaikaa tulisi varata vähintään yksi vuosi.

Lopuksi

Keskuskauppakamari esittää, että velkaantumisongelmia pyrittäisiin ehkäisemään ennalta lisäämällä kuluttajien yleistä tietoisuutta velkaantumisesta ja sen mahdollisista seuraamuksista. Tarjolla olevat luottotuotteet eivät sellaisenaan aiheuta velkaantumisongelmia.

Keskuskauppakamari myös esittää, että tulisi arvioida muissa valtioissa jo käytössä olevien sääntelymallien soveltuvuutta. Erityisesti olisi syytä selvittää, olisiko esimerkiksi Ruotsin käyttöön ottama toimintamalli sopiva Suomeen. Keskuskauppakamari ymmärtää huolen, jota velkaongelmat herättävät. Valittavan sääntelymallin tulee kuitenkin olla oikeassa suhteessa sille asetettujen tavoitteiden suhteen, ja elinkeinovapauteen ja omaisuudensuojaan kajoamiseen tulee suhtautua pidättyvästi. On myös otettava huomioon, että jos valittava sääntelymalli osoittautuisikin jostain syystä toimimattomaksi, on nyt tehtäviä ratkaisuja jälkikäteen vaikea korjata. Tämän vuoksi Keskuskauppakamari esittää, että kaikki esityksen vaikutusten arvioinnit tulisi perusteellisesti selvittää sekä etsiä muista valtioista ratkaisumalleja, joista on jo käytännössä saatu kokemuksia. Alan nykyisille toimijoille tulisi myös varata riittävän pitkä siirtymäaika sopeutua uuteen sääntelyyn.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Leena Linnainmaa
varatoimitusjohtaja